

فصل ششم:

نفت و گاز

مقدمه

به دلیل اهمیت فعالیت‌های نفت، گاز و پتروشیمی در اقتصاد ایران، اطلاعات آماری مربوط به این فعالیت‌ها در فصل‌های معدن و صنعت منظور نشده و یک فصل مستقل در این سالنامه به آن اختصاص داده شده است.

با استخراج نفت و گاز از اولین چاه نفت در مسجد سلیمان، در سال ۱۲۸۷ شمسی (۱۹۰۸ میلادی)، فعالیت صنعت نفت در ایران آغاز شد و آمارهای مربوط به آن نیز از زمان مذکور گردآوری شده است. پس از ملی شدن صنعت نفت در اسفند ۱۳۲۹، شرکت ملی نفت ایران آمارهای وسیع‌تری را منتشر کرده است. در اولین سالنامه‌ی آماری کشور، آمارهای مربوط به سال ۱۳۳۴ شمسی (۱۹۵۵ میلادی) درج شده است.

پس از تأسیس شرکت ملی گاز ایران در اسفند ۱۳۴۴ و شرکت ملی گاز مایع ایران در سال ۱۳۶۶، این دو شرکت نیز به ترتیب آمارهایی در زمینه‌ی گاز طبیعی (L.N.G) و گاز مایع (L.P.G) گردآوری و ارائه کرده‌اند.

در حال حاضر، آمارهای مندرج در این فصل، از شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی ایران منطقه یزد و شرکت گاز استان دریافت می‌شود.

تعاریف و مفاهیم

نفت خام: نفت خام آمیزه‌ای پیچیده از ترکیبات هیدروکربوری است که از مخازن طبیعی نفت در زیرزمین، در بعضی از نقاط دنیا استخراج می‌شود. نفت خام به طور عمده، متشکل از ترکیبات اشباع و غیر اشباع هیدروکربورهای آلیفاتیک و بعضاً آروماتیک می‌باشد. به جز هیدروژن و کربن که دو عنصر اصلی تشکیل‌دهنده نفت خام به شمار می‌روند، عناصر دیگری مانند ازت، اکسیژن، گوگرد و فلزهایی چون نیکل، سدیم، وانادیم و آهن به مقدار کم در آن وجود دارند. به همین جهت، نفت خام از نظر ویژگی‌های فیزیکی و شیمیایی بسیار متغیر است.

نفت سفید: نفت سفید برشی از نفت خام و متشکل از سه نوع هیدروکربورهای پارافینی، نفتینی و آروماتیکی می‌باشد. این فرآورده به عنوان سوخت

گاز سبک: گاز غنی (طبیعی) پس از طی مراحل جداسازی و پالایش، به گاز سبک تبدیل می‌شود. منظور از جداسازی، جداکردن مایعات و میعانات گازی از گاز غنی است.

گاز مایع: گاز مایع مخلوطی است از پروپان و بوتان نرمال که در اثر شرایط محیط و مصرف، نسبت حجمی این دو ماده در مخلوط تغییر می‌یابد و در تحت فشاری حدود ۱۱۰-۱۰۰ پوند بر اینچ مربع به صورت مایع در می‌آید.

تزریق گاز: به منظور حفظ مخازن نفت کشور و بهره‌برداری بهینه از آن‌ها، اقدام به عمل تزریق گاز و یا آب به مخازن مذکور می‌گردد.

مشترک گاز: عبارت است از شخص حقیقی یا حقوقی که طبق روش پذیرش متقاضیان گاز پس از تحویل مدارک مورد نظر و پرداخت حقوق و هزینه‌های متعلقه، مشخصاتش در دفتر پذیرش اشتراک ثبت شده و شماره اشتراک به وی اختصاص یافته باشد.

انشعاب گاز: به خطوطی که برای ارسال گاز از خطوط انتقال، خطوط تغذیه و شبکه تا ایستگاه اختصاصی مشترک نصب می‌شود، انشعاب گاز اطلاق می‌گردد.

مصرف‌کننده گاز: به مشترکانی اطلاق می‌شود که جریان گاز آن‌ها پس از طی مراحل اشتراک‌پذیری راه اندازی شده باشد.

مصرف‌کننده خانگی: منظور مشترکینی می‌باشند که از گاز طبیعی در جهت مصارف گرمایش، طبخ و روشنایی واحدهای مسکونی استفاده می‌نمایند.

گرمایشی و سوخت مراکز حرارتی به کار می‌رود و یکی از مواد اصلی سازنده سوخت جت است.

نفت کوره: نفت کوره از بازمانده تقطیر نفت خام در برج‌های تقطیر پالایشگاه به دست می‌آید. این فراورده به سبب دارا بودن هیدروکربن‌های سنگین به آسانی نمی‌سوزد و یکی از سوخت‌های عمده کشتی‌ها و واحدهای بزرگ صنعتی از جمله نیروگاه‌های برق به شمار می‌رود.

نفت گاز: نفت گاز فراورده‌ای است که بعد از برش نفت سفید به دست می‌آید و به عنوان سوخت ماشین آلات کشاورزی و صنعتی و سوخت تعدادی از وسایل نقلیه عمومی و تأسیسات حرارتی به کار می‌رود.

بنزین موتور: بنزین موتور آمیزه‌ای است از هیدروکربورهای به طور عمده حلقوی و ایزومره با نسبت‌های متفاوت که برای افزایش درجه آرام‌سوزی آن، برخی از ترکیبات آلی به آن اضافه می‌شود.

سوخت جت: به‌عنوان سوخت موتورهای جت جنگی و مسافری به کار می‌رود که بر حسب میزان امتزاج نفت سفید مرغوب با سایر فراورده‌های نفتی سبک (نفتا)، به صورت انواع مختلف تولید می‌شود و با اضافه کردن مواد افزودنی به منظور کاهش خوردگی و نقطه انجماد و ... تکمیل می‌گردد و در استانداردهای بین‌المللی به نام‌های JP4 و ATK معروف است.

گاز غنی (طبیعی): گاز تولیدی از منابع نفتی و گازی را گاز طبیعی یا غنی می‌گویند که به صورت «کلاهدک»، «همراه با نفت» (مانند گاز منطقه آغاچاری) و «مستقل» (نظیر ذخایر گاز سرخس و سرخون) قابل دسترسی می‌باشد.

گاز طبیعی در استان بیش از ۶۳۷۷ میلیون متر مکعب بوده که نسبت به سال قبل روند افزایشی داشته است.

همچنین در بین شهرستان‌های استان، بیش‌ترین مصرف گاز طبیعی مربوط به شهرستان یزد با ۳۲۳۱ میلیون متر مکعب بوده است. به عبارت دیگر، شهرستان یزد حدود ۵۱ درصد مصرف گاز طبیعی استان را در سال ۱۳۹۶ به خود اختصاص داده است.

مصرف‌کننده تجاری: منظور مشترکینی می‌باشند که از گاز طبیعی در جهت کسب یا خدمات استفاده می‌نمایند.

مصرف‌کننده صنعتی: منظور مشترکینی می‌باشند که از گاز طبیعی در واحدهای صنعتی استفاده می‌نمایند.

گزیده اطلاعات

در سال ۱۳۹۶ کل مصرف فرآورده‌های نفتی استان برابر ۱۶۷۷۳۴۹ متر مکعب بوده که بیش‌ترین سهم مربوط به نفت گاز با ۱۰۴۷۹۹۸ متر مکعب بوده است. همچنین، مصرف بنزین در سال ۱۳۹۶ نسبت به سال ۱۳۹۵ با ۳۳۱۲۹ متر مکعب افزایش، به ۵۴۰۶۳۲ متر مکعب رسیده است.

در سال ۱۳۹۶ تعداد جایگاه‌های مواد سوختی استان برابر ۸۱ بوده که تمامی این جایگاه‌ها دارای مالکیت خصوصی بوده است.

همچنین تعداد ۳۷۰ پمپ بنزین (۳۰۶ پمپ بنزین معمولی و ۶۴ پمپ بنزین سوپر)، ۴۱ مورد پمپ نفت سفید و ۱۵۶ پمپ نفت گاز در استان وجود داشته است.

تا سال ۱۳۹۶، تعداد شهرهای گازرسانی شده استان ۲۱ شهر و تعداد روستاهای گازرسانی شده ۳۷۳ روستا می‌باشد.

تعداد انشعابات گاز در استان در بخش‌های مختلف ۲۳۸۵۱۵ انشعاب بوده که سهم بخش خانگی- تجاری با ۲۳۲۴۹۶ انشعاب، بیش‌ترین سهم را به خود اختصاص داده است و مابقی، انشعابات صنعتی را شامل می‌شود. در همین سال مصرف

۱-۶- مصرف انواع فراورده‌های نفتی

نفت سفید (مترمکعب)	بنزین (مترمکعب)	سوخت‌های هواپیما (مترمکعب)	گاز مایع (تن)	جمع ^(۱) (مترمکعب)	سال و شهرستان
۱۹۹۴۷۵	۲۶۴۹۵۰	۶۵۹۰	۷۷۶۸۳	۱۷۵۱۱۹۹ ۱۳۸۰
۱۲۴۶۴۴	۴۳۷۷۵۳	۶۵۷۰	۱۶۳۶۸۰	۲۰۷۴۶۶۱ ۱۳۸۵
۹۸۸۷۹	۴۰۷۴۱۷	۱۱۰۲۰	۴۶۴۴۴	۲۲۲۷۵۵۴ ^(۵) ۱۳۹۰
۶۳۵۲۴	۴۴۶۲۱۴	۱۰۲۵۷	۳۵۹۷۵	۲۴۱۳۵۳۲ ۱۳۹۲
۵۷۳۳۳	۴۶۵۹۸۸	۱۱۵۹۰	۳۴۵۴۳	۱۹۵۴۱۴۷ ۱۳۹۳
۳۸۶۲۲	۴۸۳۴۰۰	۱۱۱۵۰	۳۱۵۲۴	۱۶۵۲۳۶۷ ۱۳۹۴
۳۱۲۲۱	۵۰۷۵۰۳	۱۴۵۹۳	۲۸۴۶۵	۱۵۷۳۴۸۶ ۱۳۹۵
۲۴۰۴۹	۵۴۰۶۳۲	۱۴۸۳۷	۲۶۲۳۷	۱۶۷۷۳۴۹ ۱۳۹۶
۲۷۶	۲۱۵۹۷	.	۱۶۹۴	۸۱۶۰۱ ابرکوه
۲۷۰۴	۷۴۹۶۹	.	۲۴۸۶	۲۵۵۲۵۴ اردکان
. اشکذر
۹۱۹۸	۳۰۶۵۸	.	۲۸۲۶	۱۵۶۶۲۶ بافق
. بهاباد
۴۵۹۳	۳۱۱۸۳	.	۲۳۴۴	۸۴۱۰۷ تفت
. خاتم
۵۸۳۰	۵۶۱۱۷	.	۳۲۳۷	۳۱۱۶۹۷ مهریز
. میبد
۱۴۴۸	۳۲۶۱۰۸	۱۴۸۳۷	۱۳۶۵۰	۷۸۸۰۶۴ یزد

۵

۱-۶- مصرف انواع فراورده‌های نفتی (دنباله)

سال و شهرستان	نفت گاز (متر مکعب)	نفت کوره (متر مکعب)	روغن‌های موتور و صنعتی ^(۳) (متر مکعب)	قییر ^(۳) و ^(۳) (تن)	سایر فراورده‌ها ^(۴)
..... ۱۳۸۰	۸۸۴۱۶۲	۳۸۱۳۸۸	۱۴۶۳۴	۳۳۶۰۴	۲۴۰۰
..... ۱۳۸۵	۱۰۵۹۷۰۳	۴۴۵۹۹۱	۳۴۲۴
..... ^(۵) ۱۳۹۰	۱۲۶۲۸۵۴	۴۴۷۳۸۴	.	۱۵۹	.
..... ۱۳۹۲	۱۶۰۹۳۸۷	۲۸۴۱۵۰	۶۶
..... ۱۳۹۳	۱۲۱۷۶۰۲	۲۰۱۶۳۴	۱۵۰
..... ۱۳۹۴	۱۰۲۰۰۴۲	۹۹۱۵۳
..... ۱۳۹۵	۹۶۰۵۶۵	۵۹۶۰۴
..... ۱۳۹۶	۱۰۴۷۹۹۸	۴۹۸۳۳
..... ابرکوه	۵۹۶۴۸	۸۰
..... اردکان	۱۷۷۵۲۷	۵۴
..... اشکذر
..... بافق	۱۱۵۲۹۷	۱۴۷۳
..... بهاباد
..... تفت	۴۶۷۷۱	۱۵۶۰
..... خاتم
..... مهریز	۲۲۸۶۰۴	۲۱۱۴۶
..... میبد
..... یزد	۴۲۰۱۵۱	۲۵۵۲۰

(۱) جمع ارقام تمامی ستون‌ها به استثنای ستون‌های مربوط به "گاز مایع"، "قییر" و "سایر فراورده‌ها" می‌باشد.

(۲) با توجه به واگذاری پخش روغن‌های موتور و صنعتی و قییر به بخش خصوصی آمار این فراورده‌ها در دسترس نمی‌باشد.

(۳) در سال ۱۳۹۰ توزیع قییر از طریق بورس و شرکت ملی پخش فراورده‌های نفتی صورت گرفته است.

(۴) سایر فراورده‌ها شامل حلال ویژه، حلال ۴۰۱ و حلال ۴۰۲ با واحد مترمکعب می‌باشد.

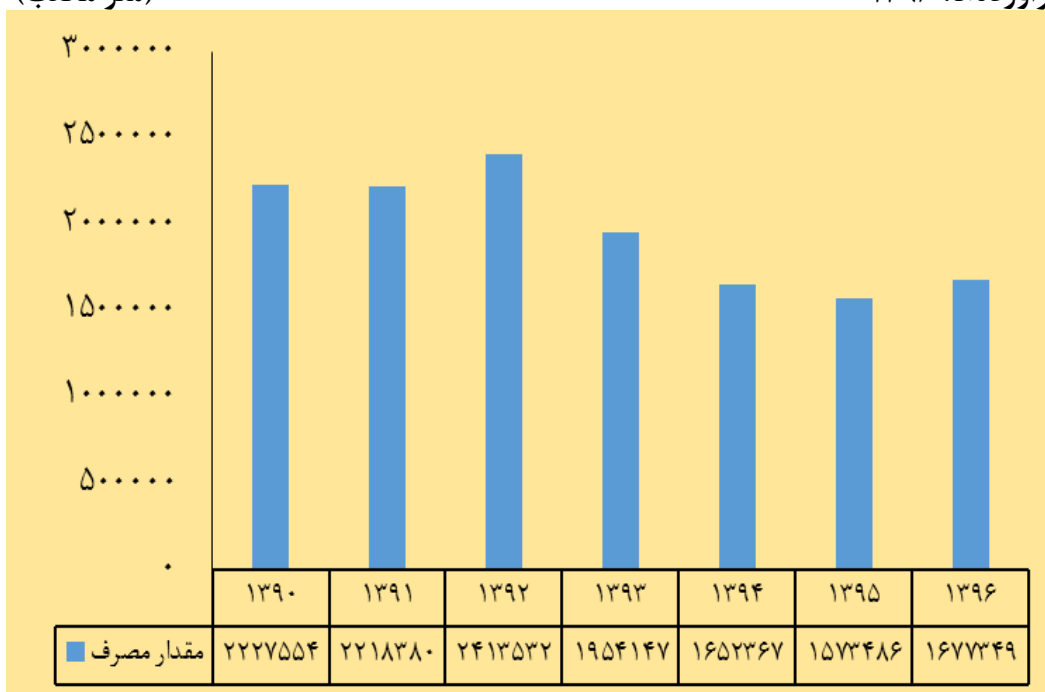
(۵) کاهش مقدار گاز مایع در سال ۱۳۹۰ به علت لوله‌کشی گاز به کارخانجات می‌باشد.

آمار شهرستان مهریز با احتساب شهرستان خاتم، شهرستان بافق با احتساب شهرستان بهاباد، شهرستان اشکذر با احتساب

شهرستان یزد و شهرستان میبد با احتساب شهرستان اردکان می‌باشد.

مأخذ- شرکت ملی پخش فراورده‌های نفتی استان یزد

۶-۱- مقدار مصرف برخی فراورده‌های نفتی استان یزد به غیر از گاز مایع، قیر و سایر فراورده‌ها: ۱۳۹۶ (متر مکعب)

منبع: جدول ۶-۱

۶-۲- تعداد مخازن و جایگاه‌های فروش مواد سوختی

سال و شهرستان	مخازن مواد سوختی ^(۱)		تعداد جایگاه	
	تعداد	ظرفیت (متر مکعب)	جمع	دولتی
..... ۱۳۸۰	۲۴	۸۴۳۷۰	۴۰	۳
..... ۱۳۸۵	۲۰	۱۳۵۵۰۰	۵۸	۳
..... ۱۳۹۰	۲۵	۱۷۸۴۵۰	۶۹	۳
..... ۱۳۹۲	۲۵	۱۷۸۴۵۰	۷۱	۳
..... ۱۳۹۳	۲۵	۱۷۸۴۵۰	۷۵	۳
..... ۱۳۹۴	۲۵	۱۷۸۴۵۰	۷۵	۳
..... ۱۳۹۵	۲۵	۱۷۸۴۵۰	۷۸	۲
..... ۱۳۹۶	۲۵	۱۷۸۴۵۰	۸۱	۰
..... ابرکوه	۰	۰	۵	۰
..... اردکان	۰	۰	۱۰	۰
..... اشکذر	۰	۰	۳	۰
..... بافق	۰	۰	۵	۰
..... بهاباد	۰	۰	۱	۰
..... تفت	۰	۰	۶	۰
..... خاتم	۰	۰	۶	۰
..... مهریز	۰	۰	۱۱	۰
..... میبد	۰	۰	۶	۰
..... یزد	۲۵	۱۷۸۴۵۰	۲۸	۰

۵

۶-۲- تعداد مخازن و جایگاه‌های فروش مواد سوختی (دنباله)

جایگاه‌های سوخت‌گیری گاز فشرده طبیعی (CNG)	تعداد شعب فروش نفت	تعداد پمپ				سال و شهرستان
		نفت سفید	نفت گاز	بنزین	بنزین سوپر	
۰	۳۹۳	۹۲	۱۷۵	۱۶۲	۰ ۱۳۸۰
۴	۴۰۲	۷۳	۱۶۰	۲۳۴	۱۶ ۱۳۸۵
۳۹	۳۲۲	۴۱	۱۴۶	۲۵۶	۳۷ ۱۳۹۰
۴۳	۲۶۹	۴۰	۱۴۰	۲۹۲	۴۵ ۱۳۹۲
۴۴	۲۶۹	۴۱	۱۴۸	۲۹۶	۵۸ ۱۳۹۳
۴۵	۲۶۹	۴۱	۱۴۸	۲۹۸	۵۸ ۱۳۹۴
۴۶	۲۶۹	۴۱	۱۵۴	۳۰۱	۶۱ ۱۳۹۵
۴۶	۲۶۹	۴۱	۱۵۶	۳۰۶	۶۴ ۱۳۹۶
۲	۱۵	۸	۱۲	۱۶	۱ ابرکوه
۵	۱۶	۲	۲۶	۳۸	۷ اردکان
۱	۲۱	۱	۹	۸	۰ اشکذر
۱	۲۶	۲	۹	۱۶	۱ بافق
۰	۱۳	۱	۳	۲	۱ بهاباد
۳	۵۶	۴	۱۷	۲۲	۱ نفت
۲	۲۳	۱	۱۶	۱۱	۱ خاتم
۷	۳۶	۱	۲۶	۳۵	۵ مهریز
۳	۱۷	۱	۱۰	۲۴	۶ میبد
۲۲	۴۶	۲۰	۲۸	۱۳۴	۴۱ یزد

(۱) در سال ۱۳۸۵ مخازن داخل شهر و روغن جمع‌آوری شده و دوباره در سال‌های بعد احداث شده است.
 مأخذ- شرکت ملی پخش فراورده‌های نفتی استان یزد

۳-۶- تعداد شهرها و روستاهای گازرسانی شده و تعداد انواع انشعاب، تعداد مصرف کننده و مقدار مصرف گاز طبیعی

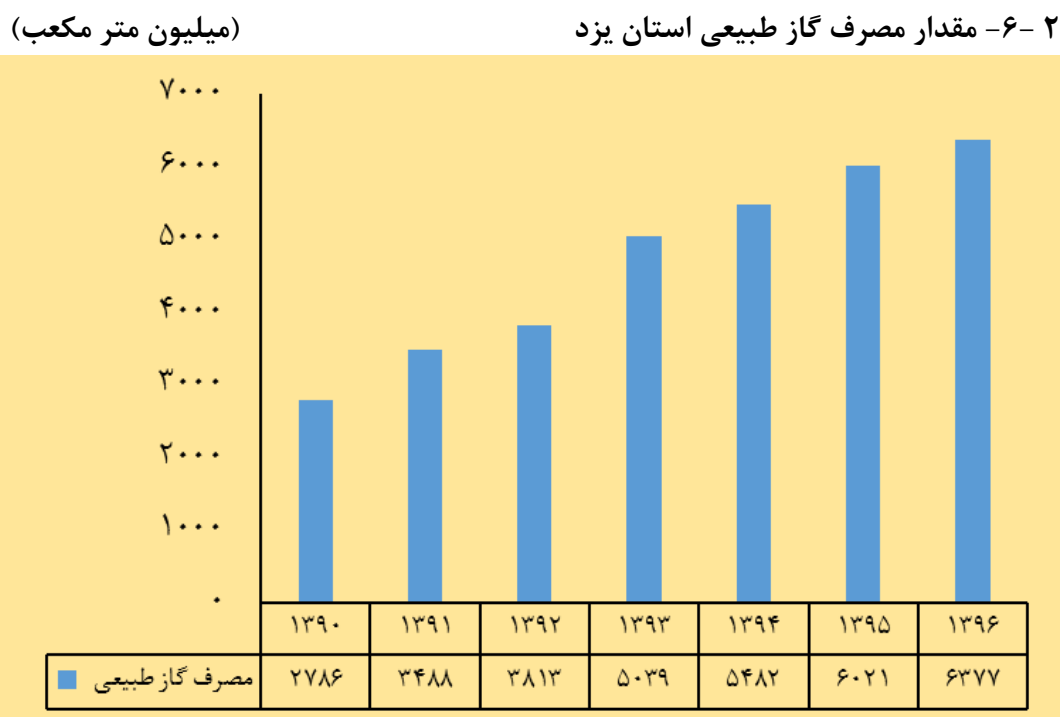
سال و شهرستان	تعداد شهرهای گازرسانی شده	تعداد روستاهای گاز رسانی شده	تعداد انشعاب	
			جمع	خانگی، تجاری
۱۳۸۰	۵	۱	۱۲۱۶۹	۱۲۱۶۷
۱۳۸۵	۱۴	۱۷	۱۲۲۲۰	۱۲۲۰۷۵
۱۳۹۰	۱۶	۹۱	۱۶۴۵۶۵	۱۶۳۸۲۸
۱۳۹۲	۱۶	۱۵۳	۱۸۱۴۸۴	۱۷۶۸۱۲
۱۳۹۳	۱۷	۱۷۲	۱۸۸۴۴۶	۱۸۳۳۵۲
۱۳۹۴	۱۹	۲۳۸	۲۰۲۴۵۴	۱۹۶۸۶۰
۱۳۹۵	۱۹	۳۲۱	۲۲۴۲۴۸	۲۱۸۵۵۴
۱۳۹۶	۲۱	۳۷۳	۲۳۸۵۱۵	۲۳۲۴۹۶
ابركوه	۲	۳۷	۱۳۰۷۶	۱۲۹۴۸
اردكان	۳	۲۱	۱۹۶۴۳	۱۹۴۶۸
اشكذر	۲	۳۷	۸۷۸۲	۸۱۹۷
باقق	۱	۹	۹۰۵۳	۹۰۴۴
بهباباد	۱	۰	۲۱۲۲	۲۱۲۲
تفت	۲	۱۷۳	۱۸۷۶۱	۱۸۱۲۴
خاتم	۲	۳۲	۷۶۸۰	۷۶۵۸
مهریز	۱	۳۱	۱۴۳۱۵	۱۴۰۲۷
میبد	۳	۱۶	۲۲۳۷۵	۲۱۵۷۳
یزد	۴	۱۷	۱۲۲۷۰	۱۱۹۴۳۵

۵

۳-۶- تعداد شهرها و روستاهای گاز رسانی شده و تعداد انواع انشعاب، تعداد مصرف‌کننده و مقدار مصرف گاز طبیعی (دنباله)

مصرف گاز طبیعی (میلیون متر مکعب)	تعداد مصرف‌کننده				سال و شهرستان
	صنعتی	تجاری	خانگی	جمع	
۲۹۱/۰	۸	۴۱۵	۱۳۵۸۹	۱۴۰۱۲۱۳۸۰
۱۲۹۳/۰	۳۰۸	۶۲۷۸	۱۶۷۱۶۰	۱۷۳۷۴۶۱۳۸۵
۲۷۸۶/۰	۹۵۹	۱۵۵۰۶	۲۵۸۶۵۴	۲۷۵۱۱۹۱۳۹۰
۳۸۱۳/۰	۱۴۹۹	۱۷۸۸۸	۳۰۱۶۲۴	۳۲۱۰۱۱۱۳۹۲
۵۰۳۹/۰	۱۶۱۶	۱۸۷۶۸	۳۲۱۲۸۸	۳۴۱۶۷۲۱۳۹۳
۵۴۸۲/۰	۱۶۸۱	۱۹۹۶۷	۳۴۵۷۲۰	۳۶۷۳۶۸۱۳۹۴
۶۰۲۱/۰	۱۷۷۷	۲۱۰۷۳	۳۷۲۷۶۳	۳۹۵۶۱۳۱۳۹۵
۶۳۷۷/۳	۵۶۷۷	۲۸۰۵۲	۳۸۵۲۷۷	۴۱۹۰۰۶۱۳۹۶
۸۱/۰	۱۲۶	۱۳۰۴	۱۸۳۸۵	۱۹۸۱۵ابرکوه
۱۶۰۴/۰	۲۵۵	۲۱۶۷	۳۰۳۹۰	۳۲۸۱۲اردکان
۴۳۵/۰	۹۹۹	۹۱۲	۱۱۵۳۸	۱۳۴۴۹اشکذر
۳۹/۰	۱۰	۳۴۱	۱۴۲۲۱	۱۴۵۷۲بافق
۰/۳	۰	۱۶	۱۰۵۹	۱۰۷۵بهباباد
۱۱۱/۰	۴۳۱	۱۳۳۳	۱۹۸۱۲	۲۱۵۷۶تفت
۲۵/۰	۷۳	۴۷۱	۹۲۹۰	۹۸۳۴خاتم
۲۲۳/۰	۳۲۵	۱۲۰۴	۱۸۴۰۸	۱۹۹۳۷مهریز
۶۲۸/۰	۳۵۷	۲۴۹۹	۳۷۰۴۹	۳۹۹۰۵میبد
۳۲۳۱/۰	۳۱۰۱	۱۷۸۰۵	۲۲۵۱۲۵	۲۴۶۰۳۱یزد

ماخذ- شرکت گاز استان یزد

منبع: جدول ۳-۶

